

Quickscan

In het kader van de Wet natuurbescherming en Omgevingsverordening
Zuid-Holland

Plangebied: Dubbeldam Fase 3, Dordrecht

Opsteller(s): M.M. Bouwmeester

Quickscan

In het kader van de Wet natuurbescherming en Omgevingsverordening Zuid-Holland

Ondertitel	Plangebied: Dubbeldam Fase 3, Dordrecht
Opsteller(s)	M.M. Bouwmeester
Datum	15-01-2020
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20201210v01
Aantal pagina's	72
Opdrachtgever	Trivire
Contactpersoon	T. Snel
Kwaliteitscontrole	F.V. van der Lans & K.J. van Veen
Wijze van citeren	Bouwmeester, M.M., 2020. Quickscan. In het kader van de Wet natuurbescherming en Omgevingsverordening Zuid-Holland. Plangebied: Dubbeldam Fase 3, Dordrecht. Rapportkenmerk: ER20201210v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding.....	5
1.2	Doel.....	5
1.3	Onderzoeksmethodiek.....	6
1.4	Leeswijzer.....	6
2	Toelichting onderzoekskader.....	9
2.1	Wet natuurbescherming.....	9
2.1.1	Bescherming van gebieden.....	9
2.1.2	Bescherming van soorten.....	9
2.1.3	Bescherming van houtopstanden.....	10
2.2	Omgevingsverordening Zuid-Holland.....	11
3	Omschrijving plangebied.....	13
3.1	Algemeen.....	13
3.2	Beschrijving per complex.....	14
3.2.1	Complex 536.....	14
3.2.2	Complex 539.....	15
3.2.3	Complex 540.....	16
3.2.4	Complex 541.....	17
3.2.5	Complex 542.....	18
3.2.6	Complex 544.....	19
3.2.7	Complex 545.....	20
3.3	Geplande ingrepen.....	21
3.3.1	Omschrijving werkzaamheden.....	21
3.3.2	Werkplanning, werktijden en realisatieperiode.....	21
3.3.3	Methode uitvoering: materieel en werkwijze.....	21
3.3.4	(ontwerp-)tekening.....	22
4	Onderzoeksresultaten beschermde gebieden.....	23
4.1	Wet natuurbescherming.....	23
4.1.1	Natura 2000.....	23
4.2	Omgevingsverordening Zuid-Holland.....	24
4.2.1	Natuurnetwerk Nederland.....	24
4.2.2	Belangrijk weidevogelgebied.....	25
4.2.3	Strategische reservering natuur.....	25
5	Beschermde houtopstanden.....	27
6	Onderzoeksresultaten beschermde soorten complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545.....	29
6.1	Soorten Vogelrichtlijn.....	29
6.1.1	Bronnenonderzoek.....	29
6.1.2	Verkenkend veldonderzoek.....	29
6.1.3	Effectbeoordeling en toetsing.....	31

6.2 Soorten Habitatrichtlijn.....	34
6.2.1 Bronnenonderzoek.....	34
6.2.2 Verkennend veldonderzoek.....	34
6.2.3 Effectbeoordeling en toetsing.....	36
6.3 Nationaal beschermde soorten.....	38
6.3.1 Bronnenonderzoek.....	38
6.3.2 Verkennend veldonderzoek.....	38
6.3.3 Effectbeoordeling en toetsing.....	39
7 Onderzoeksresultaten beschermde soorten complex 540.....	41
7.1 Soorten Vogelrichtlijn.....	41
7.1.1 Bronnenonderzoek.....	41
7.1.2 Verkennend veldonderzoek.....	41
7.1.3 Effectbeoordeling en toetsing.....	43
7.2 Soorten Habitatrichtlijn.....	45
7.2.1 Bronnenonderzoek.....	45
7.2.2 Verkennend veldonderzoek.....	45
7.2.3 Effectbeoordeling en toetsing.....	48
7.3 Nationaal beschermde soorten.....	49
7.3.1 Bronnenonderzoek.....	49
7.3.2 Verkennend veldonderzoek.....	50
7.3.3 Effectbeoordeling en toetsing.....	51
8 Conclusies en aanbevelingen.....	53
8.1 Algemeen.....	53
8.2 Beschermde gebieden.....	53
8.2.1 Wet natuurbescherming.....	53
8.2.2 Omgevingsverordening Zuid-Holland.....	53
8.3 Beschermde houtopstanden.....	53
8.4 Beschermde soorten.....	54
8.4.1 Soorten Vogelrichtlijn.....	54
8.4.2 Soorten Habitatrichtlijn.....	55
8.4.3 Nationaal beschermde soorten.....	55
8.5 Samenvatting benodigd onderzoek.....	56
8.6 Aanbevelingen.....	56
9 Geraadpleegde bronnen.....	57
9.1 Literatuur.....	57
9.2 Internet.....	57
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	59
Complex 536.....	59
Complex 539.....	61
Complex 540.....	63
Complex 541.....	65
Complex 542.....	67
Complex 544.....	69
Complex 545.....	70

1 Inleiding

1.1 *Aanleiding*

In opdracht van Trivire heeft Ecoresult B.V. een quickscan uitgevoerd voor zeven complexen binnen het plangebied genaamd: Dubbeldam Fase 3, Dordrecht. In voorliggende quickscan worden deze zeven complexen tezamen aangeduid als 'het plangebied' tenzij het voor de toetsing noodzakelijk is dit voor een specifiek complex te behandelen. De aanleiding voor dit verzoek is de voorgenomen renovatie van de woningen binnen (zie verder hoofdstuk 3.3). Deze voorgenomen ontwikkelingen kunnen schadelijke effecten hebben op beschermde soorten en natuurgebieden. Wet- en regelgeving voor flora, fauna en natuurgebieden kan hierdoor worden overtreden. Deze quickscan zoomt in op de (mogelijke) effecten door de activiteiten en op welke wijze gehandeld kan worden. Mochten de voorgenomen ontwikkelingen wijzigen dient voorliggend ecologisch onderzoek te worden geactualiseerd. De resultaten in voorliggende quickscan zijn drie jaar geldig.

1.2 *Doel*

Door middel van een oriënterend bronnen- en veldonderzoek zal worden onderzocht of de voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot:

- Overtreding van verbodsbepalingen voor (potentieel) aanwezige soorten flora en fauna. In het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).
- Een (significant) negatief effect op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. In het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).
- Overtreding van verbodsbepalingen voor (potentieel) aanwezige houtopstanden. In het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).
- Een (significant) negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Of negatief effect op anderzijds beschermde natuurgebieden op provinciaal niveau (o.a. bijzondere provinciale natuurgebieden, bijzondere provinciale landschappen, belangrijke weidevogelgebieden en strategische reservering natuur). In het kader van de Omgevingsverordening Zuid-Holland.

1.3 Onderzoeksmethodiek

De quickscan komt tot stand door middel van een verkennend veldonderzoek en bureaustudie.

- Het verkennend veldonderzoek is uitgevoerd op 03-12-2020 door M.M. Bouwmeester, ecologisch deskundige¹ bij Ecoresult B.V. Het complete plangebied alsmede een zone rondom het plangebied is – daar waar nodig met hulp van een verrekijker en een zaklamp– onderzocht.
- Ten behoeve van de bureaustudie is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd om een indruk te krijgen van de aanwezigheid van beschermde soorten rondom het plangebied tot een afstand van 5 kilometer tot het plangebied. De tabellen in hoofdstuk 6 zijn gebaseerd op waarnemingen uit de NDFF database van de afgelopen 5 jaar in het weergegeven grid (zie Afbeelding 1). Op basis van het bronnenonderzoek en de aanwezige habitats was een goede inschatting van de potenties en aan- of afwezigheid van de beschermde soorten te maken.
- Voor het onderzoek naar beschermde natuurgebieden en houtopstanden is gebruik gemaakt van de online viewers die de provincie en gemeente ter beschikking heeft gesteld. Hierdoor zal in deze quickscan altijd aan actueel beeld worden weergegeven van gebiedsgrenzen, doelstelling etc.

Afbeelding 1: Grid waarbinnen NDFF-waarnemingen zijn gezocht. De rode cirkel geeft het plangebied weer. Bron: NDFF.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst het kader beschreven waar aan getoetst wordt. Vervolgens wordt het plangebied en de geplande activiteiten beschreven. Hierna worden per beschermingsregime de voor het plangebied relevante beschermde gebieden en beschermde soorten en houtopstanden beschreven en beoordeeld. In de conclusie worden de resultaten van dit oriënterend onderzoek samen

¹ Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

gevat en wordt (indien van toepassing) geadviseerd welk nader onderzoek noodzakelijk is. Afgesloten wordt met een bronvermelding en een fotobijlage van het oriënterend veldbezoek.

2 Toelichting onderzoekskader

2.1 *Wet natuurbescherming*

De Wet Natuurbescherming (Wnb) regelt de bescherming van beschermde natuurgebieden (Natura 2000) en regelt de soortbescherming. De provincies zijn voor de Wet Natuurbescherming het bevoegd gezag en regelt tevens de vergunning en ontheffingen. De bescherming van de Wet Natuurbescherming is grofweg op te delen in 3 categorieën.

2.1.1 Bescherming van gebieden

De Wnb richt zich met de bescherming van natuurgebieden uitsluitend op de Natura 2000-gebieden. De verschillende Natura 2000 gebieden zijn deels aangewezen voor specifieke Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en/of habitattypen. Invloeden (ook van buiten het Natura 2000 gebied) mogen deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Daarnaast mag het oppervlakte van het Natura 2000 gebied niet worden aangetast.

2.1.2 Bescherming van soorten

De Wnb onderscheidt drie verschillende beschermingsregimes, met elk hun eigen verbodsbepalingen (zie tabel 1). De eerste twee categorieën zijn gebaseerd op de door de Europese Unie opgestelde Vogelrichtlijn (uit 1979) en de Habitatrichtlijn (uit 1992). Het derde beschermingsregime betreft soorten die niet op Europees niveau beschermd zijn, maar wel op landelijk niveau: de Nationaal beschermde soorten (in de wet aangeduid als “andere soorten”).

Voor de soorten binnen dit beschermingsregime geldt een onderzoeksplicht, en bij negatieve effecten een ontheffingsplicht. De provincies kunnen aangeven of zij soorten uit deze lijst willen vrijstellen van ontheffingsplicht. Naar deze soorten is nader onderzoek of een ontheffing niet nodig, wel geldt ten alle tijde de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatief effect op planten en dieren, maatregelen dient te nemen (binnen wat redelijkerwijs van men verwacht kan worden) om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen².

² Ministerie van Economische zaken (2016) Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wnb	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wnb	Beschermingsregime Nationaal beschermde soorten (andere soorten) § 3.3 Wnb
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 1: Soortenbescherming en verbodsbepalingen volgens de Wnb

2.1.3 Bescherming van houtopstanden

De bescherming van houtopstanden betreft voornamelijk een voortzetting van Boswet en richt zich op de instandhouding van het bosareaal. Bij houtopstanden groter dan 10 are of 20 rijbomen en gelegen buiten de bebouwde kom geldt een meldplicht, herplantplicht en mogelijke oplegging van een kapverbod. Deze voorwaarden zijn tevens van kracht als het slechts een deel van de houtopstand groter dan 10 are of 20 bomen in een rij betreft. Het onderdeel beschermde houtopstanden heeft geen betrekking op:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbepantingen;
 - bepantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige bepantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande bepantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per bepantingseenheid, zijnde een aaneengesloten bepanting die niet wordt doorsneden door onbepante stroken breder dan twee meter, en zijn aangelegd na 1 januari 2013.

2.2 *Omgevingsverordening Zuid-Holland*

In de provinciale Omgevingsverordening is vastgelegd welke gebieden vanuit Nederlandse wetgeving worden beschermd. Onderdeel van de beschermd gebieden in de Omgevingsverordening is het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het Natuurnetwerk Nederland betreft een netwerk aan gebieden en verbindingzones die tezamen één geheel vormen en de Nederlandse natuurgebieden verbinden. Het NNN is verankerd in de bestemmingsplannen waarin de regels uit de provinciale Omgevingsverordening Zuid-Holland zijn verwerkt.

Het ruimtelijke beleid voor het NNN kent het “nee, tenzij” principe wat inhoud dat ruimtelijke ontwikkelingen binnen het NNN niet zijn toegestaan tenzij deze geen schadelijke effecten op de aanwezige (natuur)waarden hebben. Deze waarden zijn vastgelegd als de “wezenlijke kenmerken en waarden” van het NNN. Elke provincie heeft zelf de regie over de invulling van deze kenmerken en waarden. In tegenstelling tot Natura 2000 is toetsing van externe effecten op de aanwezige kenmerken en waarden in de provincie Zuid- Holland niet van toepassing. Provincies zijn vrij dit nader in te vullen.

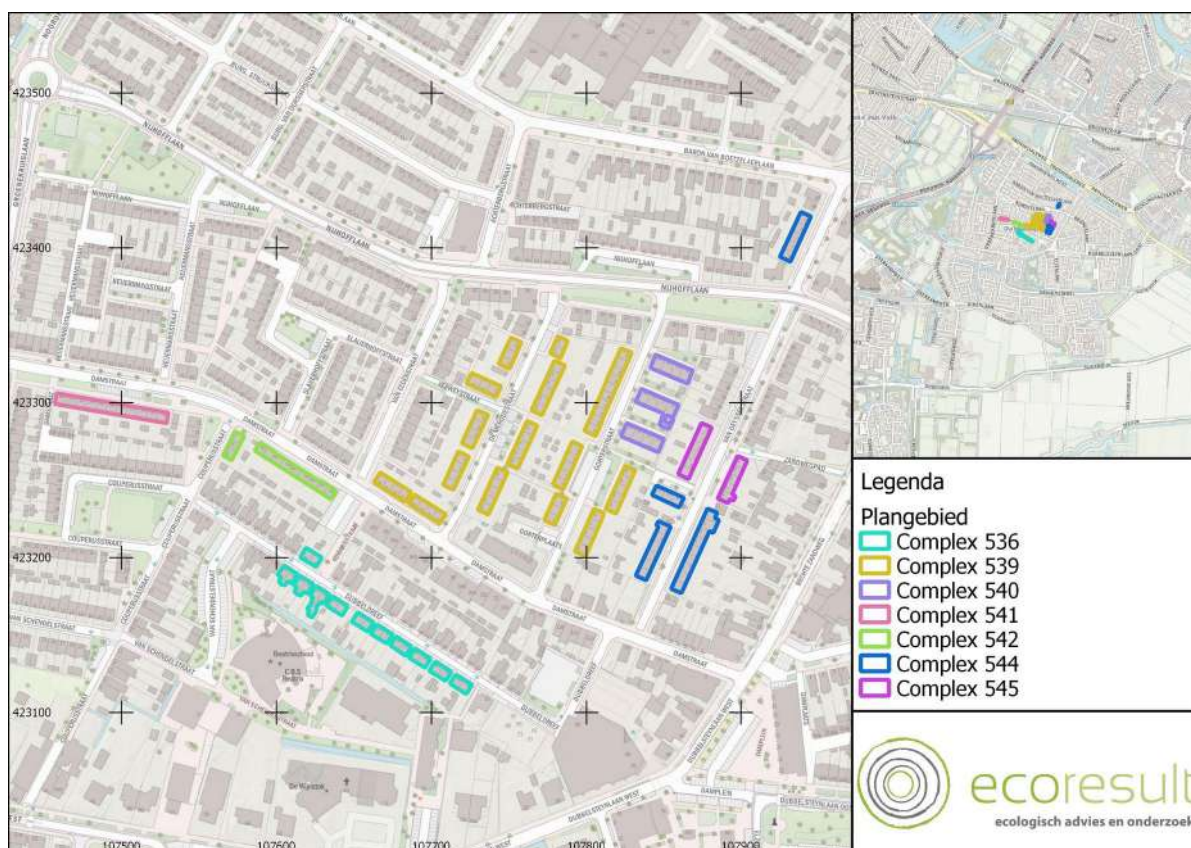
Naast het NNN kunnen provincies gebieden planologisch beschermen. In de provincie Zuid- Holland

betreft dit Belangrijk weidevogelgebieden en de Strategische Reservering Natuur. In sommige provincies zijn deze gebieden vervlochten binnen het kader van het NNN en geldt hiervoor eenzelfde toetsingskader.

3 Omschrijving plangebied

3.1 Algemeen

Het plangebied voor deze quickscan omvat zeven wooncomplexen gelegen in de wijk Dubbeldam, Dordrecht, gemeente Dordrecht, provincie Zuid-Holland (zie Afbeelding 2). Tot het plangebied worden enkel de bebouwing en bijbehorende tuinen gerekend. Openbare wegen en openbaar groen worden buiten beschouwing gelaten. Hier worden geen werkzaamheden uitgevoerd.

Afbeelding 2: Ligging van het plangebied, voor regionale ligging zie kaartinzet rechtsboven (Bron: PDOK)

3.2 Beschrijving per complex

3.2.1 Complex 536

- Complex 536 ligt aan de Dubbeldreef in Dubbeldam en betreft de huisnummers 28, 30 en 15 t/m 53 (oneven).
- Het complex betreft 22 twee-onder-een-kap woningen met bouwjaar 1921, 1922 of 1930³. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadel- of wolfsdak met dakkapellen en een achtertuin. Voortuinen zijn niet aanwezig. Een drietal huizenblokken bevat schoorstenen.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. Een luchtspouw is voor zover bekend niet aanwezig.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. De dakgoten zijn voorzien van dakgootbetimmering. De betimmering sluit niet nauw aan op de gevel.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied. Ten zuiden van het plangebied, achter de achtertuinen van de woningen met oneven huisnummers bevindt zich een ondiepe sloot.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van een basisschool, woonhuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 1. Voorzijde complex 536 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 3. Voorzijde en kopse gevel complex 536 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

³ <https://bagviewer.kadaster.nl/>

3.2.2 Complex 539

- Complex 539 betreft Damstraat 29 t/m 43 (oneven), Gorterstraat 5 t/m 23 (oneven), 16 t/m 50 (even), De Mérodestraat 2 t/m 24 (even), 3 t/m 37 (oneven) en Verweystraat 1 t/m 3 (oneven).
- Het complex betreft 68 rijtjeswoningen verdeeld over 15 woonblokken met bouwjaar 1957⁴. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadeldak met schoorstenen en een voor- en achtertuin.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. Boven de kozijnen en in de schoorstenen bevinden zich open stootvoegen welke toegang verlenen tot de luchtspouw.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. Achter de dakgoten is aan de onderzijde van de dakoverstek houten betimmering aanwezig. Deze sluit niet overal nauw aan op de gevel.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 5. Voorzijde en kapse gevel complex 539 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 6. Achterzijde complex 539 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

3.2.3 Complex 540

- Complex 540 is gelegen in de Gorterstraat en betreft huisnummers 25 t/m 47 (oneven)
- Het complex betreft 12 rijtjeswoningen verdeeld over 3 woonblokken met bouwjaar 1957⁵. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een verspringend lessenaarsdak met bitumen dakbedekking, schoorstenen en een achtertuin. Voortuinen zijn niet aanwezig.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. Ter hoogte van het maaiveld zijn ventilatievoegen aanwezig welke toegang verlenen tot de luchtsponw.
- De bitumen dakbedekking is rondom de schoorstenen afgewerkt met een zinken daktrim. Op enkele plaatsen wijkt de daktrim van de gevel.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. Achter de dakgoten is aan de onderzijde van de dakoverstek houten betimmering aanwezig. Deze sluit overall nauw aan op de gevel.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Aan de achtergevels bevinden zich enkele vogelnestkasten.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 7. Voorzijde en kopse gevel complex 540
(Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 8. Achterzijde en kopse gevel complex 540
(Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

⁵ <https://bagviewer.kadaster.nl/>

3.2.4 Complex 541

- Complex 541 is gelegen in de Damstraat en betreft huisnummers 70 t/m 90 (even).
- Het complex betreft 11 rijtjeswoningen in een woonblok met bouwjaar 1960⁶. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadeldak met schoorstenen en een voor- en achtertuint.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. In de kopgevels bevinden zich ventilatievoegen welke toegang verlenen tot de luchtsouw.
- De schoorstenen zijn voorzien van een uitwendige isolerende kap aan de onderzijde van deze kappen is ruimte aanwezig.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. Achter de dakgoten is aan de onderzijde van de dakoverstek houten betimmering aanwezig. Deze sluit nauw aan op de gevel.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 9. Voorzijde en kopse gevel complex 541
(Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 10. Achterzijde complex 541 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

3.2.5 Complex 542

- Complex 542 bestaat uit Couperusstraat 31 t/m 35 (oneven) en Damstraat 52 t/m 68 (even).
- Het complex betreft 12 rijtjeswoningen verdeeld over twee woonblokken met bouwjaar 1954 en 1955⁷. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadeldak met schoorstenen en een voor- en achtertuin.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. Boven de kozijnen en in de schoorstenen bevinden zich op diverse plaatsen open stootvoegen welke toegang verlenen tot de luchtspouw.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. Achter de dakgoot zijn op diverse plaatsen kieren aanwezig die toegang bieden tot het dakbeschot.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 11. Voorzijde en kopse gevel complex 542
(Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 12. Achterzijde complex 542 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

⁷ <https://bagviewer.kadaster.nl/>

3.2.6 Complex 544

- Complex 544 bestaat uit Van Deyssestraat 2 t/m 18 (even), 48 t/m 56 (even) en 1 t/m 17 (oneven).
- Het complex betreft 23 rijtjeswoningen verdeeld over vier woonblokken met bouwjaar 1959 en 1960⁸. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadeldak met schoorstenen en een voor- en achtertuin.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. In de muren bevinden zich op diverse plaatsen ventilatievoegen welke toegang verlenen tot de luchtspouw.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 13. Voorzijde en kopse gevel complex 544 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 14. Achterzijde complex 544 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

3.2.7 Complex 545

- Complex 545 bestaat uit Van Deyssestraat 20 t/m 30 (even) en 23 t/m 31 (oneven).

8 <https://bagviewer.kadaster.nl/>

- Het complex betreft 11 rijtjeswoningen verdeeld over twee woonblokken met bouwjaar 1960⁹. Alle woningen zijn (voor zover vast kunnen stellen) bewoond. De woningen kennen een dakpannen zadeldak met schoorstenen en een voor- en achtertuin.
- De woningen zijn opgetrokken uit baksteen. In de muren bevinden zich op diverse plaatsen ventilatievoegen en open stootvoegen welke toegang verlenen tot de luchtspouw.
- Raamkozijnen zijn van hout, kozijnen sluiten voor zover zichtbaar goed aan op de gevels.
- Waterafvoer vindt plaats via zinken dakgoten langs de onderzijde van het dak en uitpandige regenpijpen. Achter de dakgoten is ruimte aanwezig welke toegang biedt tot het dakbeschot.
- Open water (watergangen, poelen etc.) en vochtige tot natte terreinen (natuurvriendelijke oevers etc.) zijn afwezig binnen het plangebied.
- Verlichting bestaat uit woon- en straatverlichting.
- Directe omgeving bestaat uit stedelijk gebied in de vorm van rijtjeshuizen, parkeerplaatsen, straten en wegen.

Afbeelding 15. Voorzijde en kopse gevel complex 545
(Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

Afbeelding 16. Achterzijde complex 545 (Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.).

3.3 Geplande ingrepen

3.3.1 Omschrijving werkzaamheden

De complexen zullen gerenoveerd en/of energetisch verbeterd worden. Een exacte invulling van de werkzaamheden is nog niet bekend. Voor de effectenbeoordeling in voorliggende rapportage wordt derhalve uit gegaan van een worst-case-scenario waar bij het volledige complex energetisch wordt verbeterd en gerenoveerd. Dit houdt in ieder geval in:

- Volledige gevelisolatie en renovatie

⁹ <https://bagviewer.kadaster.nl/>

- Volledige dakisolatie en renovatie

3.3.2 Werkplanning, werktijden en realisatieperiode

Een gedetailleerde planning is nog niet beschikbaar. Het voornemen is de werkzaamheden in Q2 van 2023 te starten. Een doorlooptijd van de werkzaamheden is nog niet bekend. De planning is deels afhankelijk van de conclusies uit voorliggende rapportage.

3.3.3 Methode uitvoering: materieel en werkwijze

De exacte invulling is nog niet bekend. Voor voorliggende rapportage wordt uitgegaan van de volgende werkwijze. De luchtspouw (indien aanwezig) wordt volledig geïsoleerd door middel van spuitkorrels. Het dak wordt vervangen en geïsoleerd. Hierbij worden de dakpannen of de bitumen laag verwijderd, wordt isolatiemateriaal (plaatmateriaal) aangebracht en wordt het dak opnieuw belegd. Gedurende de werkzaamheden wordt rondom het hele plangebied gebruik gemaakt van bouwsteigers met bouwdoek.

3.3.4 (ontwerp-)tekening

De werkzaamheden betreffen isolatie- en renovatiewerkzaamheden. Er verandert niets aan de opbouw van de bebouwing. Een ontwerptekening is niet beschikbaar.

4 Onderzoeksresultaten beschermde gebieden

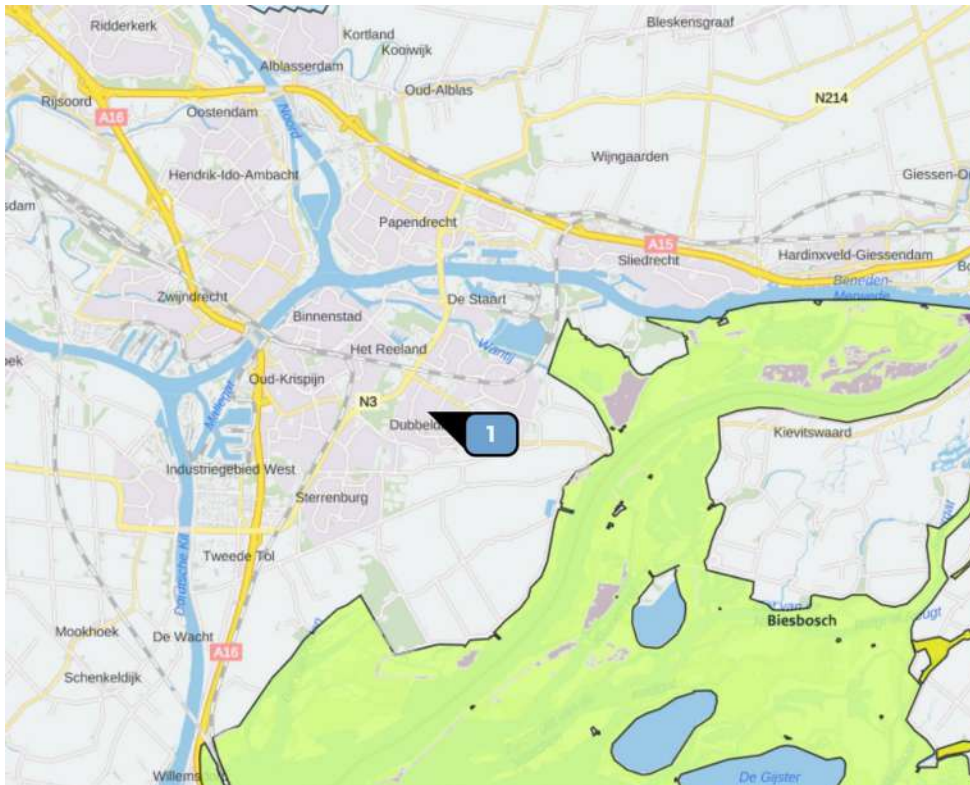
4.1 *Wet natuurbescherming*

4.1.1 Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Biesbosch op circa 2,5 km ten oosten van het plangebied (zie Afbeelding 17), en heeft verschillende stikstofgevoelige habitats. Op grotere afstand liggen Boezems Kinderdijk (8,7 km), Oude Maas (10,3 km) en Oudeland van Strijen (10,8 km). De werkzaamheden binnen het plangebied behelzen de renovatie en verduurzaming van bestaande woningen. Activiteiten die betrekking hebben op onderhoud van bestaande bebouwing en het aanbrengen van voorzieningen gericht op het isoleren van een gebouw vallen onder kleine woningbouwaanpassingen zonder stikstofbijdrage op Natura 2000-gebied¹⁰. De inzet van een mobiele hoogwerker of kraan kan leiden tot stikstofemissie op Natura 2000-gebied indien de afstand tot het gebied minder dan 400 meter bedraagt. Het hele project zal uitgevoerd worden in verschillende fases waarbij maximaal enkele blokken per keer uitgevoerd gaan worden. Er zal derhalve geen sprake zijn van een grootschalig cumulatief effect. Vanwege de aard van de werkzaamheden (renovatie en isolatie) en de afstand van ten minste 2,5 km tot dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden kunnen negatieve effecten in het kader van stikstofdepositie op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebieden kunnen derhalve op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek in de vorm van een AERIUS berekening is niet noodzakelijk.

Vanwege de aard van de werkzaamheden en de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied kunnen negatieve effecten van trilling, geluid of optische verstoring op voorhand worden uitgesloten.

¹⁰ Cardinaals et al., 2019

Afbeelding 17: Plangebied (blauwe speld) en de nabijgelegen Natura 2000 gebieden (geel, lichtblauw en groen) en stikstofgevoelige habitats (paars). Bron: AERIUS 2020

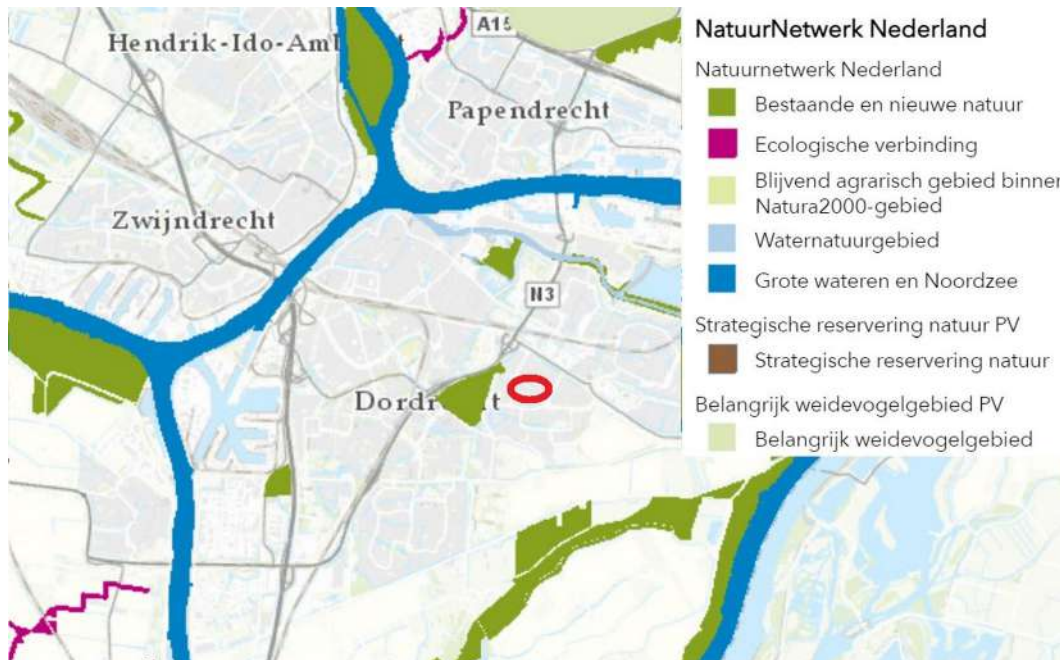
4.2 Omgevingsverordening Zuid-Holland

4.2.1 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied is niet gelegen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN), zie Afbeelding 18. Het dichtstbijzijnde onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Dubbelmondepark op circa 270 meter ten noordoosten van het plangebied¹¹.

Op basis van de afstand van deze gebieden tot het plangebied en de aard van de activiteiten die hier zullen plaatsvinden valt op voorhand uit te sluiten dat er sprake is van (tijdelijke) negatieve impact op de wezenlijke kenmerken en waarden van bovengenoemde gebieden. Nader (veld)onderzoek is niet noodzakelijk. De Omgevingsverordening Zuid-Holland wordt niet overtreden.

¹¹ <https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=698b578f8bf34f5ab624e1f2ae687199&extent=33428.9852%2C415026.1883%2C131473.1813%2C477053.124%2C28992>

Afbeelding 18: Ligging plangebied (rode cirkel) ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland. Bron:

<https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=698b578f8bf34f5ab624e1f2ae687199&extent=33428.9852%2C415026.1883%2C131473.1813%2C477053.1124%2C28992>

4.2.2 Belangrijk weidevogelgebied

Het plangebied is niet gelegen in een Belangrijk weidevogelgebied. Diverse polders ten noorden van Papendrecht, op een afstand van ca. 5 km ten noorden van het plangebied, zijn bestemd als Belangrijk weidevogelgebied. Op basis van de afstand van deze gebieden tot het plangebied en de aard van de activiteiten die hier zullen plaatsvinden valt uit te sluiten dat er sprake is van (tijdelijke) negatieve impact op bovengenoemd gebied. Nader (veld)onderzoek is niet noodzakelijk.

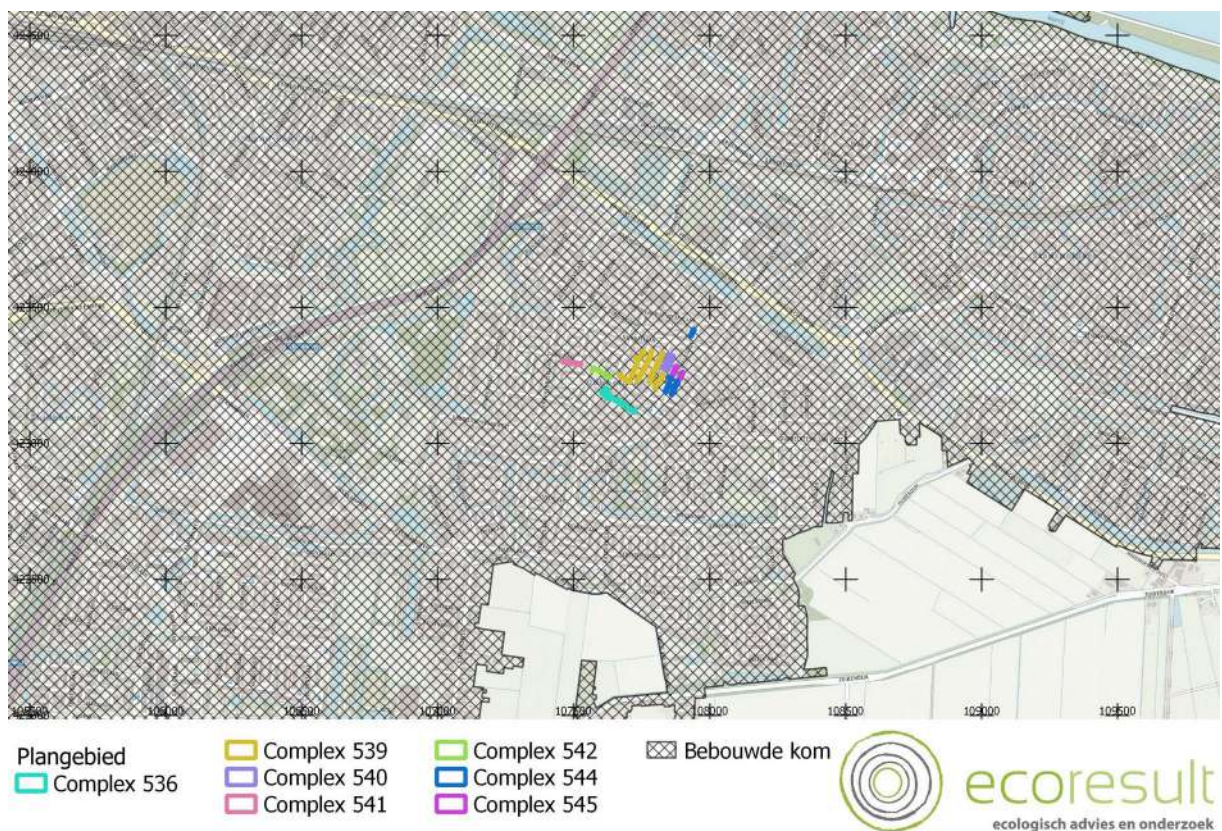
4.2.3 Strategische reservering natuur

Dichtstbijzijnde gebieden die aangewezen zijn voor Strategische reservering natuur betreft de noordzijde van de polder Kortland langs de Groote- of Achterwaterschap, tussen de Nederwaard en de Zijdedweg, op een afstand van circa 8,5 kilometer ten noorden van het plangebied¹². Op basis van de afstand van deze gebieden tot het plangebied en de aard van de activiteiten die hier zullen plaatsvinden valt uit te sluiten dat er sprake is van (tijdelijke) negatieve impact op bovengenoemd gebied. Nader (veld)onderzoek is niet noodzakelijk. De Omgevingsverordening Zuid-Holland wordt niet overtreden.

¹² Vanwege de grote afstand niet op Afbeelding 18 weergegeven.

5 Beschermd houtopstanden

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom van Dordrecht (zie Afbeelding 19). In dit geval wordt de Wet natuurbescherming, onderdeel houtopstanden niet overtreden.

Afbeelding 19: Het plangebied gelegen binnen de bebouwde kom van Dordrecht

6 Onderzoeksresultaten beschermde soorten complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545

6.1 Soorten Vogelrichtlijn

6.1.1 Bronnenonderzoek

6.1.1.1 *Nationale Databank Flora en Fauna*

Soort	Beschermingsregime
Boomvalk	Vogel met jaarrond beschermd nest
Buizerd	Vogel met jaarrond beschermd nest
Gierzwaluw	Vogel met jaarrond beschermd nest
Grote gele kwikstaart	Vogel met jaarrond beschermd nest
Havik	Vogel met jaarrond beschermd nest
Huismus	Vogel met jaarrond beschermd nest
Kerkuil	Vogel met jaarrond beschermd nest
Ooievaar	Vogel met jaarrond beschermd nest
Ransuil	Vogel met jaarrond beschermd nest
Roek	Vogel met jaarrond beschermd nest
Slechtvalk	Vogel met jaarrond beschermd nest
Sperwer	Vogel met jaarrond beschermd nest
Steenuil	Vogel met jaarrond beschermd nest

Tabel 2: Waargenomen vogels met vaste rust- of verblijfplaatsen binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDFF geraadpleegd op 02-12-2020.

6.1.2 Verkennend veldonderzoek

6.1.2.1 *Jaarrond beschermde nesten*

Complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 zijn potentieel geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten in gebouwen. Potentieel geschikte verblijfplaatsen en

functioneel leefgebied zijn tijdens het verkennend veldonderzoek in de genoemde complexen aangetroffen voor huismus en gierzwaluw.

Het type zadeldak met dakpannen is in het algemeen zeer geschikt als nestplaats voor de huismus. Zij nestelen graag onder de eerste rij dakpannen. Ook aan de kopse gevels heeft de huismus vaak gelegenheid om via kieren tussen de gevel en de dakpannen onder het dakvlak te komen. Daarnaast bevinden zich op diverse plaatsen nestkasten aan gevels en schuren. Functioneel leefgebied voor de huismus is aanwezig in het openbaar groen en in de tuinen binnen de complexen. Dit functioneel leefgebied is aanwezig in de vorm van hagen, sierbomen en struiken en zanderige plekkjes.

De ruimtes tussen de dakpannen en de gevel bieden eveneens potentie voor nestplaatsen van de gierzwaluw (Afbeelding 20). Ook bieden ruimtes achter de dakgoten aan de langsgevels potentie voor nestplaatsen van de gierzwaluw. Deze locaties bevinden zich op geschikte hoogte en bieden een vrije aanvliegroute welke de gierzwaluw nodig heeft.

Afbeelding 20: Een voor gierzwaluw geschikte kopse gevel in complex 539 Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Voor uilensoorten zoals kerkuil en steenuil herbergen de complexen geen geschikte broedplaatsen (geen steenuil- en kerkuilnestkasten aanwezig, sterk urbane omgeving). Voor oehoe en ooievaar zijn geen geschikte plekken in het plangebied aanwezig. Ooievaarsnesten zijn afwezig. Voor slechtvalk is het plangebied ongeschikt. De bebouwing is voor deze soort te laag en er bevinden zich in het plangebied geen nestkasten gericht op deze soort.

Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn in de bomen in en direct rondom het plangebied geen nesten waargenomen die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats van vogels met jaarrond beschermde nesten in bomen. Mede op basis hiervan kan aanwezigheid van soorten als ransuil,

boomvalk, buizerd, havik, sperwer en roek worden uitgesloten.

6.1.2.2 *Niet jaarrond beschermde nesten*

De complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 zijn geschikt voor vogels met niet jaarrond beschermde nesten, zoals de spreeuw en eventueel boomkruiper, koolmees en pimpelmees. Er zijn geschikte invliegmogelijkheden onder de daken, maar ook nestkasten aan gevels en schuren voor deze soorten (zogenaamde Categorie 5-soorten). De bebouwing is daarmee geschikt voor vogels met niet-jaarrond beschermde nesten. De aangrenzende tuinen en de directe omgeving van het plangebied is geschikt voor vogels met niet jaarrond beschermde nesten zoals ekster.

6.1.2.3 *Algemene broedvogels*

De complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 zijn geschikt als voortplantingsplaats voor andere algemene broedvogels, te weten kauw, houtduif, Turkse tortel en merel. Nestindicatief gedrag van kauw is waargenomen op de schoorstenen en daken binnen en grenzend aan de complexen. Algemene vogels kunnen tevens tot broeden komen in bijvoorbeeld de hagen en bomen in de tuinen van het plangebied.

6.1.3 Effectbeoordeling en toetsing

6.1.3.1 *Jaarrond beschermde nesten*

Potentieel geschikte voortplantingsplaatsen of vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van soorten met jaarrond beschermde nesten in bebouwing zijn in complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 aanwezig. Gierzwaluw en huismus kunnen in de daken tot broeden komen.

Door de voorgenomen renovatie en verduurzaming van het plangebied kunnen permanente schadelijke effecten optreden op eventueel aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw. Verbodsbepalingen Art. 3.1 lid 2 (zie Tabel 1) van de Wnb kunnen worden overtreden.

Nader veldonderzoek is daardoor nodig om te bepalen of:

- Of voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van huismus in het plangebied aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode 1 april – 15 mei (2 veldonderzoeken) of 4 bezoeken tussen 20 maart en 20 juni. De tussenliggende tijd tussen de veldonderzoeken is minimaal 10 dagen. De aanpak voor het aanvullend veldonderzoek is conform de eisen¹³ die het bevoegd gezag hieraan stelt. Indien vaste rust- en

13 <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>

verblijfplaatsen aanwezig zijn dient een ontheffing of vergunning in bezit te zijn voordat met verbodsbepaling overtredende werkzaamheden kan worden gestart. De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Deze dienen aanwezig te zijn tenminste 3 maanden voor de start van het werk.

- Of voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluw in het plangebied aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode 1 juni – 15 juli. Totaal zijn 3 veldonderzoeken nodig. De tussenliggende tijd tussen de veldonderzoeken is minimaal 10 dagen. De aanpak voor het aanvullend veldonderzoek is conform de eisen¹⁴ die het bevoegd gezag hieraan stelt. Indien vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn dient een ontheffing in bezit te zijn voordat met verbodsbepaling overtredende werkzaamheden kan worden gestart. De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Deze dienen aanwezig te zijn voor de start van het volgende broedseizoen (mei t/m juli).
- De complexen zijn voor overige soorten met jaarrond beschermde nesten ongeschikt.

Een ontheffingsaanvraag wordt op hoofdlijn getoetst aan de volgende criteria:

- Afwezigheid van reële alternatieven (planning, werkwijze, locatie).
- Wettelijk belang van de werkzaamheden (verschilt per beschermingscategorie).
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort. Dit is onder andere afhankelijk van de ruimtelijke spreiding van de soort in de directe omgeving. Dit kan worden voorkomen door het treffen van voldoende mitigerende/compenserende maatregelen.

6.1.3.2 *Niet jaarrond beschermde nesten*

Complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 zijn potentieel geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen vogels met niet-jaarrond beschermde nesten. Vogels met niet-jaarrond beschermde nesten (Categorie 5) zijn vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan en die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. In dezen zijn er geen ecologische omstandigheden waardoor

¹⁴ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf>

Categorie 5 soorten in het plangebied jaarrond beschermd dienen te zijn. Het betreft een lokaal en regionaal algemene vogels. In de directe omgeving zijn voldoende geschikte structuren die als alternatief gebruikt kunnen worden.

- Schadelijke effecten op Categorie 5 soorten vogels door uitvoering van de werkzaamheden op bezette nesten zijn te voorkomen (in gebruik zijnde vogelnesten mogen in principe nooit worden verstoord) door buiten het broedseizoen te werken (buiten grofweg de periode 1 maart – 15 augustus). Werken binnen het broedseizoen is enkel mogelijk indien er geen bezette nesten worden verstoord. Indien er binnen het broedseizoen gewerkt wordt is voorafgaand aan de werkzaamheden een controle door een deskundig ecooloog noodzakelijk.

6.1.3.3 *Algemene vogels*

De complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 (met name voor- en achtertuinen) en de directe omgeving van deze complexen zijn potentieel geschikt als voortplantingsplaats voor algemene vogels. Nesten van algemene vogels vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van de wet.

Tijdelijke schadelijke effecten door uitvoering van de werkzaamheden op bezette nesten van algemene vogels zijn onder andere te voorkomen (in gebruik zijnde vogelnesten mogen in principe nooit worden verstoord) door buiten het broedseizoen te werken (buiten grofweg de periode 1 maart – 15 augustus), of een inspectie te laten uitvoeren door een ecologisch deskundige.

6.2 *Soorten Habitatrichtlijn*

6.2.1 Bronnenonderzoek

6.2.1.1 *Nationale Databank Flora en Fauna*

Soort	Soortgroep	Soort	Soortgroep
Baardvleermuis	Zoogdieren	Muurhagedis	Reptielen
Baard-/Brandt's vleermuis	Zoogdieren	Noordse woelmuis	Zoogdieren
Bever	Zoogdieren	Noordzeehouting	Vissen
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	Rivierrombout	Libellen
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	Rugstreeppad	Amfibieën
Dwergvleermuis spec.	Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren
Heikikker	Amfibieën	Platte schijfhoorn	Weekdieren
Laatvlieger	Zoogdieren	Watervleermuis	Zoogdieren

Tabel 3: Waargenomen Habitatrichtlijnsoorten binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDF, geraadpleegd 02-12-2020

6.2.2 Verkennend veldonderzoek

6.2.2.1 *Vleermuizen*

De bebouwing binnen complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 biedt potentie voor vaste rust- en verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen. De bebouwing in deze complexen bevat meerdere gaten en kieren zoals open stootvoegen, toegankelijke dilatatievoegen, ruimtes tussen gevels en dakgoten, ruimtes tussen gevels, kantpannen welke toegang geven tot de luchtspouw en/of de ruimte onder het dak of een waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Een deel van de houten en bakstenen schuren binnen het plangebied zijn tevens geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van vleermuizen. Er zijn geschikte ruimtes achter boeidelen of onder dakpannen.

De bebouwing rondom het plangebied is eveneens potentieel geschikt voor de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in ruimtes onder dakpannen daken en open stootvoegen die toegang bieden tot de luchtspouw.

De verwachte soorten zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger. Het plangebied kan voor deze soorten derhalve een functie hebben als zomer-, kraam- en paar- en winterverblijfplaatsen (zie Tabel 4). Het laatste verblijftype (winterverblijfplaats) geldt voor enkele solitaire dieren. Massawinterverblijfplaatsen zijn in het plangebied uitgesloten door beperkte omvang, geringe hoogte en laag temperatuurregulerend vermogen van de bebouwing. Tweekleurige vleermuis wordt op basis van verspreidingsgegevens en zijn zeldzame karakter redelijkerwijs niet verwacht in het plangebied. De soort wordt in Nederland voornamelijk in het late najaar (oktober-december), dat is het paar- en overwinteringsseizoen, aangetroffen. Deze soort lijkt een voorkeur te hebben voor hoogbouw als paarverblijfplaats. Dergelijke bebouwing is in het plangebied niet aanwezig.

Soort	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Massawinter-verblijfplaats	Essentieel Foerageergebied	Essentiële Vliegroute
Gewone dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Ruige dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Kleine dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Laatvlieger	■	■	■	■	■	■	■

Tabel 4: Soorten welke verwacht worden in complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 en bijbehorende verblijfplaatsen

De bomen in complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 en aangrenzende tuinen zijn ongeschikt voor boombewonende vleermuizen zoals ruige dwergvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis. De bomen zijn te klein en bevatten geen holten of scheuren welke door deze soorten gebruikt kunnen worden als zomer- en paarverblijfplaats.

Het plangebied en de directe omgeving kan functioneren als leefgebied bestaande uit vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het plangebied zijn alternatieve mogelijkheden van een vergelijkbare kwaliteit aanwezig.

Afbeelding 21: Voor vogels en vleermuizen geschikte kop- en achtergevel in complex 545. Ruimtes tussen gevels en kantpannen, ventilatievoegen en ruimtes achter de dakgoot. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

6.2.2.2 *Amfibieën en reptielen*

De complexen zijn ongeschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van heikikker, rugstreeppad en muurhagedis. Het plangebied is voor de beide soorten vanwege de ligging in stedelijk gebied, met veel doorgaande wegen en grote rivieren, onbereikbaar voor de soorten die op tenminste 4,5 km (heikikker), 5,1 km (rugstreeppad) en 3,4 km (muurhagedis) afstand voorkomen.

6.2.2.3 *Overige Habitatrichtlijnsoorten*

Open water, rivieren en poelen zijn in het plangebied afwezig. Hierdoor kan de aanwezigheid van watergebonden zoogdieren als bever, zeezoogdieren, libellen en vissen worden uitgesloten. Rivierrombout is gebonden aan grote rivieren met geleidelijk aflopende oevers. Bever komt voor in grote waterrijke gebieden met bosschages. Noordzeehouting komt voor in rivieren en kustwateren. Platte schijfhoren komt voor in zoete, heldere en schone wateren met een rijke begroeiing. Noordse woelmuis leeft in hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. Deze habitats komen in het plangebied niet voor, waardoor de aanwezigheid van deze soorten in het plangebied kan worden uitgesloten.

6.2.3 Effectbeoordeling en toetsing

Aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger) is in de bebouwing binnen het plangebied niet uit te sluiten. De werkzaamheden (renovatie, verduurzaming) kunnen invloed hebben op mogelijk aanwezige verblijfplaatsen. Hierdoor kunnen de verbodsbepalingen Art 3.5 lid 2 en 4 (zie Tabel 1) van de Wnb worden overtreden. Verblijfplaatsen kunnen onder andere aanwezig zijn in de spouwmuur en onder de dakpannen, toegankelijk via open stootvoegen, dilatatievoegen, kantpannen en openingen achter de dakgoten.

Nader onderzoek is nodig in de periode 15 mei tot 15 juli middels 3 bezoeken en tussen 15 augustus en 1 oktober middels 2 bezoeken om te bepalen of:

- voortplantingsplaatsen en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en/of laatvlieger aanwezig zijn binnen en grenzend aan het plangebied. De tussenliggende tijd tussen de veldonderzoeken is minimaal 20 dagen. De aanpak voor het aanvullend veldonderzoek is conform de eisen¹⁵ die het bevoegd gezag hieraan stelt. Indien vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn en de verblijfplaatsen door de werkzaamheden niet kunnen worden ontzien dient een ontheffing of vergunning in bezit te

15 Vleermuisprotocol 2020

zijn voordat met versturende werkzaamheden kan worden gestart. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Per vleermuissoort en per functie kunnen andere gewenningsperioden gelden.

De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Een ontheffingsaanvraag wordt op hoofdlijn getoetst aan de volgende criteria:

- Afwezigheid van reële alternatieven (planning, werkwijze, locatie).
- Wettelijk belang van de werkzaamheden (verschilt per beschermingscategorie).
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Dit is onder andere afhankelijk van de ruimtelijke spreiding van de soort in de directe omgeving. Dit kan worden voorkomen door het treffen van voldoende mitigerende/compenserende maatregelen.

	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december
gewone dwergvleermuis												
ruige dwergvleermuis												
kleine dwergvleermuis												
laatvlieger												
zomerverblijfplaatsen												
zomer-/kraamverblijfplaatsen												
paarverblijfplaatsen/zwermpplaatsen												

Tabel 5: Onderzoekperiode vleermuizen.

Voor overige vleermuissoorten is het plangebied redelijkerwijs ongeschikt.

6.3 Nationaal beschermde soorten

6.3.1 Bronnenonderzoek

6.3.1.1 Nationale Databank Flora en Fauna

Soort	Soortgroep	Provinciale vrijstelling Zuid-Holland	Soort	Soortgroep	Provinciale vrijstelling Zuid-Holland
Aardmuis	Overige zoogdieren	Ja	Vos	Overige zoogdieren	Ja
Boommarter	Overige zoogdieren	Nee	Wezel	Overige zoogdieren	Ja
Bosmuis	Overige zoogdieren	Ja	Ringslang	Reptielen	Nee
Bunzing	Overige zoogdieren	Ja	Alpenwatersalamander	Amfibieën	Nee
Damhert	Overige zoogdieren	Nee	Bastaardkikker	Amfibieën	Ja
Dwergmuis	Overige zoogdieren	Ja	Bruine kikker	Amfibieën	Ja
Egel	Overige zoogdieren	Ja	Gewone pad	Amfibieën	Ja
Haas	Overige zoogdieren	Ja	Kleine watersalamander	Amfibieën	Ja
Hermelijn	Overige zoogdieren	Ja	Meerkikker	Amfibieën	Ja
Huisspitsmuis	Overige zoogdieren	Ja	Grote modderkruiper	Vissen	Nee
Konijn	Overige zoogdieren	Ja	Grote vos	Dagvlinders	Nee
Ree	Overige zoogdieren	Ja	Kleine ijsvogelvlinder	Dagvlinders	Nee
Rosse woelmuis	Overige zoogdieren	Ja	Muurbloem	Vaatplanten	Nee
Steenmarter	Overige zoogdieren	Nee	Ruw parelzaad	Vaatplanten	Nee
Veldmuis	Overige zoogdieren	Ja	Wilde ridderspoor	Vaatplanten	Nee

Tabel 6: Waargenomen Nationaal beschermde soorten (Andere soorten § 3.3 Wnb) binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDFF, geraadpleegd 02-12-2020

6.3.2 Verkennend veldonderzoek

6.3.2.1 Vaatplanten

Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen beschermde planten aangetroffen. Daarnaast zijn geen oude (kalk-)muren – geschikt voor muurbloem of andere muurvegetatie – aanwezig in het plangebied. Door de ligging van het plangebied in sterk urbane omgeving, met sterk gecultiveerde vegetatie zijn geschikte groeiplaatsen voor soorten als ruw parelzaad en wilde ridderspoor in het plangebied derhalve niet aanwezig.

6.3.2.2 Zoogdieren

De complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 en de directe omgeving zijn potentieel geschikt voor algemene soorten waarvoor in Zuid-Holland een provinciale vrijstelling geldt. Dit betreffen o.a. de egel en verschillende soorten (spits-) muizen. Bomen met holten zijn afwezig, waardoor aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boommarter is uitgesloten. Een enkel passerend dier is echter niet

uitgesloten. Open water is in het plangebied afwezig. Het plangebied is door het ontbreken van grotere openingen in de gevels ongeschikt voor steenmarter. Tevens zijn van deze soort tijdens het veldbezoek geen sporen aangetroffen. Een enkel passerend individu is echter niet uitgesloten. Aanwezigheid van damhert is vanwege de urbane omgeving op voorhand uit te sluiten.

6.3.2.3 *Amfibieën en reptielen*

De complexen zijn enkel geschikt als terrestrisch habitat voor Nationaal beschermde soorten amfibieën waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt, zoals gewone pad en bruine kikker. Overige beschermde amfibieën en reptielen als Alpenwatersalamander en ringslang worden niet verwacht op basis van het ontbreken van geschikt habitat. Open water, poelen en/of oevers met dichte begroeiing is in het plangebied niet aanwezig.

6.3.2.4 *Overige soorten*

De aanwezigheid van beschermde vissen als grote modderkruiper kan op voorhand worden uitgesloten. Open water is in het plangebied niet aanwezig. Daarnaast ligt het plangebied in een urbane omgeving. Het plangebied herbergt geen geschikt habitat voor beschermde dagvlinders, zoals grote vos en kleine ijsvogelvlinder. Deze soorten komen respectievelijk voor in de nabijheid van grote solitaire bomen en in bosachtig gebied, welke ontbreken in het plangebied. Op basis van het ontbreken van geschikt habitat komen deze vlindersoorten hier niet voor.

6.3.3 **Effectbeoordeling en toetsing**

De complexen 536, 539, 541, 542, 544 & 545 zijn geschikt voor Nationaal beschermde soorten waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt, zoals algemene (spits)muizen, egel, gewone pad en bruine kikker. nader onderzoek naar deze soorten is niet noodzakelijk. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht. Dit houdt in dat indien mogelijk schadelijke effecten op soorten zoals gewone pad, bruine kikker, egel en muizen zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen. Te denken valt aan het verplaatsen van dieren naar veilige locaties buiten het werkgebied indien zij aangetroffen worden tijdens de werkzaamheden, of daar direct aan voorafgaand.

Voor overige niet-vrijgestelde Nationaal beschermde soorten is het plangebied ongeschikt.

7 Onderzoeksresultaten beschermde soorten complex 540

7.1 Soorten Vogelrichtlijn

7.1.1 Bronnenonderzoek

7.1.1.1 Nationale Databank Flora en Fauna

Soort	Beschermingsregime
Boomvalk	Vogel met jaarrond beschermd nest
Buizerd	Vogel met jaarrond beschermd nest
Gierzwaluw	Vogel met jaarrond beschermd nest
Grote gele kwikstaart	Vogel met jaarrond beschermd nest
Havik	Vogel met jaarrond beschermd nest
Huismus	Vogel met jaarrond beschermd nest
Kerkuil	Vogel met jaarrond beschermd nest
Ooievaar	Vogel met jaarrond beschermd nest
Ransuil	Vogel met jaarrond beschermd nest
Roek	Vogel met jaarrond beschermd nest
Slechtvalk	Vogel met jaarrond beschermd nest
Sperwer	Vogel met jaarrond beschermd nest
Steenuil	Vogel met jaarrond beschermd nest

Tabel 7: Waargenomen vogels met vaste rust- of verblijfplaatsen binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDFF geraadpleegd op 02-12-2020.

7.1.2 Verkennend veldonderzoek

7.1.2.1 Jaarrond beschermde nesten

Complex 540 is potentieel geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten in gebouwen. Potentieel geschikte verblijfplaatsen en functioneel leefgebied zijn tijdens het verkennend veldonderzoek in complex 540 aangetroffen voor huismus. Op diverse plaatsen bevinden zich nestkasten aan gevels en schuren. Functioneel leefgebied voor de huismus is aanwezig in het openbaar groen en in de tuinen in complex 540. Dit functioneel leefgebied is aanwezig in de vorm van hagen, sierbomen en struiken en zanderige plekjes. Het complex is ongeschikt voor vaste

rust- en verblijfplaatsen voor gierzwaluw. Er zijn geen geschikte openingen in de gevels of daken en de aanwezige nestkasten zijn niet geschikt voor deze soort. De kasten hangen te laag en de invliegopening is te klein voor de gierzwaluw.

*Afbeelding 22: Een voor huismus geschikte nestkast in complex 540.
Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.*

Voor uilensoorten zoals kerkuil en steenuil herbergt het complex geen geschikte broedplaatsen (geen steenuil- en kerkuilnestkasten aanwezig, sterk urbane omgeving). Voor oehoe en ooievaar zijn geen geschikte plekken in het plangebied aanwezig. Ooievaarsnesten zijn afwezig. Voor slechtvalk is het plangebied ongeschikt. De bebouwing is voor deze soort te laag en er bevinden zich in het plangebied geen nestkasten gericht op deze soort.

Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn in de bomen in en direct rondom het plangebied geen nesten waargenomen die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats van vogels met jaarrond beschermde nesten in bomen. Mede op basis hiervan kan aanwezigheid van soorten als ransuil, boomvalk, buizerd, havik, sperwer en roek worden uitgesloten.

7.1.2.2 Niet jaarrond beschermde nesten

Complex 540 en de directe omgeving zijn geschikt voor vogels met niet jaarrond beschermde nesten, zoals boomkruiper, koolmees en pimpelmees. Er zijn geschikte nestkasten aanwezig voor deze soorten (zogenaamde Categorie 5-soorten). Ook bevinden zich tussen de woonblokken enkele kleine knotwilgen waarin tijdens het verkennend veldbezoek een boomkruiper werd waargenomen. De bebouwing is daarmee geschikt voor vogels met niet-jaarrond beschermde nesten. De aangrenzende tuinen en de directe omgeving van het plangebied is geschikt voor vogels met niet jaarrond

beschermde nesten zoals ekster.

7.1.2.3 *Algemene broedvogels*

Complex 540 is geschikt als voortplantingsplaats voor andere algemene broedvogels, te weten kauw, houtduif, Turkse tortel en merel. Algemene vogels kunnen tot broeden komen in bijvoorbeeld de hagen en bomen in de tuinen van het plangebied.

7.1.3 Effectbeoordeling en toetsing

7.1.3.1 *Jaarrond beschermde nesten*

Potentieel geschikte voortplantingsplaatsen of vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van soorten met jaarrond beschermde nesten in bebouwing zijn in complex 540 aanwezig. Huismus kan in de nestkasten aan de gevels tot broeden komen.

Door de voorgenomen renovatie en verduurzaming van het plangebied kunnen permanente schadelijke effecten optreden op eventueel aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus. Verbodsbepalingen Art. 3.1 lid 2 (zie Tabel 1) van de Wnb kunnen worden overtreden. Nader veldonderzoek is daardoor nodig om te bepalen of:

- Of voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van huismus in het plangebied aanwezig zijn. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de periode 1 april – 15 mei (2 veldonderzoeken) of 4 bezoeken tussen 20 maart en 20 juni. De tussenliggende tijd tussen de veldonderzoeken is minimaal 10 dagen. De aanpak voor het aanvullend veldonderzoek is conform de eisen¹⁶ die het bevoegd gezag hieraan stelt. Indien vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn dient een ontheffing of vergunning in bezit te zijn voordat met verbodsbepaling overtredende werkzaamheden kan worden gestart. De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Deze dienen aanwezig te zijn tenminste 3 maanden voor de start van het werk.
- De complexen zijn voor overige soorten met jaarrond beschermde nesten ongeschikt.

Een ontheffingsaanvraag wordt op hoofdlijn getoetst aan de volgende criteria:

- Afwezigheid van reële alternatieven (planning, werkwijze, locatie).
- Wettelijk belang van de werkzaamheden (verschilt per beschermingscategorie).
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

¹⁶ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

Dit is onder andere afhankelijk van de ruimtelijke spreiding van de soort in de directe omgeving. Dit kan worden voorkomen door het treffen van voldoende mitigerende/compenserende maatregelen.

7.1.3.2 Niet jaarrond beschermde nesten

Complex 540 is potentieel geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen vogels met niet-jaarrond beschermde nesten. Vogels met niet jaarrond beschermde nesten (Categorie 5) zijn vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan en die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. In dezen zijn er geen ecologische omstandigheden waardoor Categorie 5 soorten in het plangebied jaarrond beschermd dienen te zijn. Het betreft een lokaal en regionaal algemene vogels. In de directe omgeving zijn voldoende geschikte structuren die als alternatief gebruikt kunnen worden.

- Schadelijke effecten op Categorie 5 soorten vogels door uitvoering van de werkzaamheden op bezette nesten zijn te voorkomen (in gebruik zijnde vogelnesten mogen in principe nooit worden verstoord) door buiten het broedseizoen te werken (buiten grofweg de periode 1 maart – 15 augustus). Werken binnen het broedseizoen is enkel mogelijk indien er geen bezette nesten worden verstoord. Indien er binnen het broedseizoen gewerkt wordt is voorafgaand aan de werkzaamheden een controle door een deskundig ecooloog noodzakelijk.

7.1.3.3 Algemene vogels

Complex 540 (met name voor- en achtertuinen) en de directe omgeving van dit complex is potentieel geschikt als voortplantingsplaats voor algemene vogels. Nesten van algemene vogels vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van de wet. Tijdelijke schadelijke effecten door uitvoering van de werkzaamheden op bezette nesten van algemene vogels zijn onder andere te voorkomen (in gebruik zijnde vogelnesten mogen in principe nooit worden verstoord) door buiten het broedseizoen te werken (buiten grofweg de periode 1 maart – 15 augustus), of een inspectie te laten uitvoeren door een ecologisch deskundige.

7.2 Soorten Habitatrichtlijn

7.2.1 Bronnenonderzoek

7.2.1.1 Nationale Databank Flora en Fauna

Soort	Soortgroep	Soort	Soortgroep
Baardvleermuis	Zoogdieren	Muurhagedis	Reptielen
Baard-/Brandt's vleermuis	Zoogdieren	Noordse woelmuis	Zoogdieren
Bever	Zoogdieren	Noordzeehouting	Vissen
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	Rivierrombout	Libellen
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	Rugstreepad	Amfibieën
Dwergvleermuis spec.	Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren
Heikikker	Amfibieën	Platte schijffhoren	Weekdieren
Laatvlieger	Zoogdieren	Watervleermuis	Zoogdieren

Tabel 8: Waargenomen Habitatrichtlijnsoorten binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDFF, geraadpleegd 02-12-2020

7.2.2 Verkennend veldonderzoek

7.2.2.1 Vleermuizen

De bebouwing binnen complex 540 biedt potentie voor vaste rust- en verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen. De bebouwing in dit complex bevat enkele gaten en kieren zoals een kier achter een wijkende daktrim en gaten in het dakoverstek welke toegang geven tot de luchtsponw of de ruimte onder het dak waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Mogelijk is de ruimte achter de dakgoot tevens geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van vleermuizen. Achter een wijkende daktrim zijn tijdens het verkennend veldonderzoek sporen (uitwerpselen) van vleermuizen aangetroffen (zie Afbeelding 23).

Afbeelding 23: Uitwerpselen van vermoedelijk gewone- of ruige dwergvleermuis achter een wijkende daktrim in complex 540. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

De verwachte soorten zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger. Het plangebied kan voor deze soorten derhalve een functie hebben als zomer-, kraam- en paar- en winterverblijfplaatsen. Het laatste verblijftype (winterverblijfplaats) geldt voor enkele solitaire dieren. Massawinterverblijfplaatsen zijn in het plangebied uitgesloten door beperkte omvang, geringe hoogte en laag temperatuurregulerend vermogen van de bebouwing. Tweekleurige vleermuis wordt op basis van verspreidingsgegevens en zijn zeldzame karakter redelijkerwijs niet verwacht in het plangebied. De soort wordt in Nederland voornamelijk in het late najaar (oktober-december), dat is het paar- en overwinteringsseizoen, aangetroffen. Deze soort lijkt een voorkeur te hebben voor hoogbouw als paarverblijfplaats. Dergelijke bebouwing is in het plangebied niet aanwezig.

De bebouwing rondom het plangebied is eveneens potentieel geschikt voor de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in ruimtes onder dakpannen daken en open stootvoegen die toegang bieden tot de luchtsponw.

Soort	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Massawinter-verblijfplaats	Essentieel Foerageergebied	Essentiële Vliegroute
Gewone dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Ruige dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Kleine dwergvleermuis	■	■	■	■	■	■	■
Laatvlieger	■	■	■	■	■	■	■

Tabel 9: Soorten welke verwacht worden in complexen 540 en bijbehorende verblijfplaatsen

De bomen in complex 540 en aangrenzende tuinen zijn ongeschikt voor boombewonende vleermuizen zoals ruige dwergvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis. De bomen zijn te klein en bevatten geen holten of scheuren welke door deze soorten gebruikt kunnen worden als zomer- en paarverblijfplaats.

Het plangebied en de directe omgeving kan functioneren als leefgebied bestaande uit vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het plangebied zijn alternatieve mogelijkheden van een vergelijkbare kwaliteit aanwezig.

7.2.2.2 *Amfibieën en reptielen*

Het complex is ongeschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen van heikikker, rugstreeppad en muurhagedis. Het plangebied is voor de beide soorten vanwege de ligging in stedelijk gebied, met veel doorgaande wegen en grote rivieren, onbereikbaar voor de soorten die op tenminste 4,5 km (heikikker), 5,1 km (rugstreeppad) en 3,4 km (muurhagedis) afstand voorkomen.

7.2.2.3 *Overige Habitatrichtlijn soorten*

Open water, rivieren en poelen zijn in het plangebied afwezig. Hierdoor kan de aanwezigheid van watergebonden zoogdieren als bever, zeezoogdieren, libellen en vissen worden uitgesloten.

Rivierrombout is gebonden aan grote rivieren met geleidelijk aflopende oevers. Bever komt voor in grote waterrijke gebieden met bosschages. Noordzeehouting komt voor in rivieren en kustwateren. Platte schijfhoren komt voor in zoete, heldere en schone wateren met een rijke begroeiing. Noordse woelmuis leeft in hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. Deze habitats komen in het plangebied niet voor, waardoor de aanwezigheid van deze soorten in het plangebied kan worden uitgesloten.

7.2.3 Effectbeoordeling en toetsing

Aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger) is in de bebouwing binnen het plangebied niet uit te sluiten. De werkzaamheden (renovatie, verduurzaming) kunnen invloed hebben op mogelijk aanwezige verblijfplaatsen. Hierdoor kunnen de verbodsbepalingen Art 3.5 lid 2 en 4 (zie Tabel 1) van de Wnb worden overtreden. Verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in de spouwmuur en de ruimte onder het dak, toegankelijk via wijkende daktrimmen en openingen in de dakoverstek.

Nader onderzoek is nodig in de periode 15 mei tot 15 juli middels 3 bezoeken en tussen 15 augustus en 1 oktober middels 2 bezoeken om te bepalen of:

- voortplantingsplaatsen en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en/of laatvlieger aanwezig zijn binnen en grenzend aan het plangebied. De tussenliggende tijd tussen de veldonderzoeken is minimaal 20 dagen. De aanpak voor het aanvullend veldonderzoek is conform de eisen¹⁷ die het bevoegd gezag hieraan stelt. Indien vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn en de verblijfplaatsen door de werkzaamheden niet kunnen worden ontzien dient een ontheffing of vergunning in bezit te zijn voordat met verstorende werkzaamheden kan worden gestart. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Per vleermuissoort en per functie functie kunnen andere gewenningsperioden gelden.

De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Een ontheffingsaanvraag wordt op hoofdlijn getoetst aan de volgende criteria:

- Afwezigheid van reële alternatieven (planning, werkwijze, locatie).
- Wettelijk belang van de werkzaamheden (verschilt per beschermingscategorie).
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort. Dit is onder andere afhankelijk van de ruimtelijke spreiding van de soort in de directe omgeving. Dit kan worden voorkomen door het treffen van voldoende mitigerende/compenserende maatregelen.

	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december
gewone dwergvleermuis												
ruige dwergvleermuis												
kleine dwergvleermuis												
laatvlieger												
zomerverblijfplaatsen												
zomer-/kraamverblijfplaatsen												
paarverblijfplaatsen/zwermpplaatsen												

Tabel 10: Onderzoekperiode vleermuizen.

Voor overige vleermuissoorten is het plangebied redelijkerwijs ongeschikt.

7.3 Nationaal beschermde soorten

7.3.1 Bronnenonderzoek

7.3.1.1 Nationale Databank Flora en Fauna

Soort	Soortgroep	Provinciale vrijstelling Zuid-Holland	Soort	Soortgroep	Provinciale vrijstelling Zuid-Holland
Aardmuis	Overige zoogdieren	Ja	Vos	Overige zoogdieren	Ja
Boommarter	Overige zoogdieren	Nee	Wezel	Overige zoogdieren	Ja
Bosmuis	Overige zoogdieren	Ja	Ringslang	Reptielen	Nee
Bunzing	Overige zoogdieren	Ja	Alpenwatersalamander	Amfibieën	Nee
Damhert	Overige zoogdieren	Nee	Bastaardkikker	Amfibieën	Ja
Dwergmuis	Overige zoogdieren	Ja	Bruine kikker	Amfibieën	Ja
Egel	Overige zoogdieren	Ja	Gewone pad	Amfibieën	Ja
Haas	Overige zoogdieren	Ja	Kleine watersalamander	Amfibieën	Ja
Hermelijn	Overige zoogdieren	Ja	Meerkikker	Amfibieën	Ja
Huisspitsmuis	Overige zoogdieren	Ja	Grote modderkruiper	Vissen	Nee
Konijn	Overige zoogdieren	Ja	Grote vos	Dagvlinders	Nee
Ree	Overige zoogdieren	Ja	Kleine ijsvogelvlinder	Dagvlinders	Nee
Rosse woelmuis	Overige zoogdieren	Ja	Muurbloem	Vaatplanten	Nee
Steenmarter	Overige zoogdieren	Nee	Ruw parelzaad	Vaatplanten	Nee
Veldmuis	Overige zoogdieren	Ja	Wilde ridderspoor	Vaatplanten	Nee

Tabel 11: Waargenomen Nationaal beschermde soorten (Andere soorten § 3.3 Wnb) binnen een afstand van 5 km van het plangebied. Bron: NDFF, geraadpleegd 02-12-2020

7.3.2 Verkennend veldonderzoek

7.3.2.1 *Vaatplanten*

Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen beschermde planten aangetroffen. Daarnaast zijn geen oude (kalk-)muren – geschikt voor muurbloem of andere muurvegetatie – aanwezig in het plangebied. Door de ligging van het plangebied in sterk urbane omgeving, met sterk gecultiveerde vegetatie zijn geschikte groeiplaatsen voor soorten als ruw parelzaad en wilde ridderspoor in het plangebied derhalve niet aanwezig.

7.3.2.2 *Zoogdieren*

Complex 540 en de directe omgeving zijn potentieel geschikt voor algemene soorten waarvoor in Zuid-Holland een provinciale vrijstelling geldt. Dit betreffen o.a. de egel en verschillende soorten (spits-)muizen. Bomen met holten zijn afwezig, waardoor aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boommarter is uitgesloten. Een enkel passerend dier is echter niet uitgesloten. Open water is in het plangebied afwezig. Het plangebied is door het ontbreken van grotere openingen in de gevels ongeschikt voor steenmarter. Tevens zijn van deze soort tijdens het veldbezoek geen sporen aangetroffen. Een enkel passerend individu is echter niet uitgesloten. Aanwezigheid van damhert is vanwege de urbane omgeving op voorhand uit te sluiten.

7.3.2.3 *Amfibieën en reptielen*

Het complex is enkel geschikt als terrestrisch habitat voor Nationaal beschermde soorten amfibieën waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt, zoals gewone pad en bruine kikker. Overige beschermde amfibieën en reptielen als Alpenwatersalamander en ringslang worden niet verwacht op basis van het ontbreken van geschikt habitat. Open water, poelen en/of oevers met dichte begroeiing is in het plangebied niet aanwezig.

7.3.2.4 *Overige soorten*

De aanwezigheid van beschermde vissen als grote modderkruiper kan op voorhand worden uitgesloten. Open water is in het plangebied niet aanwezig. Daarnaast ligt het plangebied in een urbane omgeving. Het plangebied herbergt geen geschikt habitat voor beschermde dagvlinders, zoals grote vos en kleine ijsvogelvlinder. Deze soorten komen respectievelijk voor in de nabijheid van grote

solitaire bomen en in bosachtig gebied, welke ontbreken in het plangebied. Op basis van het ontbreken van geschikt habitat komen deze vlindersoorten hier niet voor.

7.3.3 Effectbeoordeling en toetsing

Complex 540 is geschikt voor Nationaal beschermde soorten waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt, zoals algemene (spits)muizen, egel, gewone pad en bruine kikker. nader onderzoek naar deze soorten is niet noodzakelijk. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht. Dit houdt in dat indien mogelijk schadelijke effecten op soorten zoals gewone pad, bruine kikker, egel en muizen zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen. Te denken valt aan het verplaatsen van dieren naar veilige locaties buiten het werkgebied indien zij aangetroffen worden tijdens de werkzaamheden, of daar direct aan voorafgaand.

Voor overige niet-vrijgestelde Nationaal beschermde soorten is het plangebied ongeschikt.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 *Algemeen*

In opdracht van Trivire heeft Ecoresult B.V. een quickscan uitgevoerd voor het plangebied genaamd: Dubbeldam Fase 3, Dordrecht. De aanleiding betreft renovatie en verduurzaming binnen het plangebied. Deze voorgenomen ontwikkelingen kunnen schadelijke effecten hebben op beschermde soorten en natuurgebieden.

8.2 *Beschermde gebieden*

8.2.1 Wet natuurbescherming

8.2.1.1 *Natura 2000*

Significante negatieve effecten van stikstofemissie op nabijgelegen Natura 2000-gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten als gevolg van de aard van de werkzaamheden (renovatie en verduurzaming) en de afstand tot nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Passend nader onderzoek naar stikstofemissies – middels de Aerius Calculator – is niet noodzakelijk. Het aanvragen van een ontheffing op de Wet natuurbescherming met betrekking tot gebiedsbescherming is niet van toepassing.

8.2.2 Omgevingsverordening Zuid-Holland

Op basis van de afstand tot het plangebied en de aard van de werkzaamheden valt voorhand uit te sluiten dat de activiteiten negatieve effecten hebben op het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Belangrijke weidevogelgebied en Strategische reservering natuur. Nader onderzoek is niet noodzakelijk. Het aanvragen van een vergunning is niet nodig.

8.3 *Beschermde houtopstanden*

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom. In dit geval is de Wet natuurbescherming,

onderdeel houtopstanden niet van toepassing.

8.4 *Beschermde soorten*

Complex	Huismus	Gierzwaluw	Vleermuizen
536			
539			
540			
541			
542			
544			
545			

Tabel 12: Potenties en mogelijke schadelijke effecten voor beschermde soorten in de verschillende complexen

8.4.1 Soorten Vogelrichtlijn

8.4.1.1 *Jaarrond beschermde nesten*

De voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot schadelijke effecten op potentieel aanwezige verblijfplaatsen van de huismus (alle complexen). Nader veldonderzoek is nodig. Indien huismus aanwezig is en een overtreding van een verbodsbepaling niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing of vergunning te worden aangevraagd.

De voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot schadelijke effecten op potentieel aanwezige verblijfplaatsen van de gierzwaluw (m.u.v. complex 540). Nader veldonderzoek is nodig. Indien gierzwaluw aanwezig is en een overtreding van een verbodsbepaling niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing of vergunning te worden aangevraagd. De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van voorzieningen. Deze dienen aanwezig te zijn tenminste 3 maanden voor de start van het werk.

Overige Vogelrichtlijnsoorten met jaarrond beschermde nesten worden niet verwacht.

8.4.1.2 *Algemene vogels en niet jaarrond beschermde nesten*

Schadelijke effecten door uitvoering van de werkzaamheden op bezette nesten van vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene vogels zijn te voorkomen (in gebruik zijnde vogelnesten mogen in principe nooit worden verstoord) door buiten het broedseizoen te werken (buiten grofweg

de periode 1 maart – 15 augustus). Werken binnen het broedseizoen is enkel mogelijk indien er geen bezette nesten worden verstoord. Indien er binnen het broedseizoen gewerkt wordt is voorafgaand aan de werkzaamheden een controle door een deskundig ecooloog noodzakelijk.

8.4.2 Soorten Habitatrichtlijn

8.4.2.1 *Vleermuizen*

De voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot een negatief effect op potentieel aanwezige voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen (alle complexen) (gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger). Hierdoor kunnen de verbodsbepalingen Art 3.5 lid 2 en 4 (zie Tabel 1) van de Wnb worden overtreden. Nader onderzoek is nodig. Indien voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn én door de werkzaamheden een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming wordt overtreden dient een ontheffing of vergunning in bezit te zijn voordat met de werkzaamheden kan worden gestart. De doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag is maximaal 6 maanden. Tevens dienen dan mitigerende maatregelen te worden getroffen, zoals het plaatsen van tijdelijke voorzieningen. Deze dienen aanwezig te zijn tenminste 3 maanden voor de start van het werk, maar hier zijn striktere uitzonderingen op mogelijk.

Overige Habitatrichtlijnsoorten worden niet verwacht.

8.4.3 Nationaal beschermde soorten

Het plangebied is potentieel geschikt voor Nationaal beschermde faunasoorten welke vrijgesteld zijn van een ontheffing in de provincie Zuid-Holland. Voor deze soorten is er geen ontheffing vereist en nader onderzoek is niet noodzakelijk. Wel geldt voor deze soorten de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat indien mogelijk schadelijk effect op soorten zoals gewone pad, bruine kikker, egel en muizen zoveel mogelijk dient te worden voorkomen. Te denken valt aan het verplaatsen van dieren naar veilige locaties buiten het werkgebied indien zij aangetroffen worden tijdens de werkzaamheden.

8.5 Samenvatting benodigd onderzoek

	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december
Vleermuizen												
Huismus												
Gierzwaluw*												

Tabel 13: Samenvatting benodigd nader onderzoek en perioden

8.6 Aanbevelingen

Los van de onderzoeksresultaten, maar als duurzame inrichtingsmaatregel “inclusief bouwen voor vleermuizen en vogels, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van vleermuizen en vogels bij de renovatie. Gebruik bijvoorbeeld inbouwkasten voor vleermuizen en broedvogels binnen het plangebied. Tevens kan worden ingespeeld op te verwachten ontwikkelingen in de omgeving van het plangebied.

9 Geraadpleegde bronnen

9.1 *Literatuur*

- Cardinaals J.T.B., J. Daamen, G.F.J. Smit & H. van Ziel, 2019. Woningbouw en Natura 2000. Vuistregels bij het beoordelen van stikstofdepositie. Bureau Waardenburg Rapportnr. 19-246. Bureau Waardenburg, Culemborg.

9.2 *Internet*

Beschermde gebieden & soorten

- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>
- <https://www.natura2000.nl/gebieden/zuid-holland/solleveld-kapittelduinen/solleveld-kapittelduinen-doelstelling>
- <https://pzh.maps.arcgis.com/>

Kadastrale Kaarten

- <https://bagviewer.kadaster.nl/lvbag/bag-viewer/index.html>

Kennisdocumenten soorten

- <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Nationale Databank Flora en Fauna

- <https://ndff-ecogrid.nl/>

Natuurwetgeving

- www.rvo.nl
- <https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/aanvraag-wet-natuurbescherming.html>

PDOK – Publieke Dienstverlening op de Kaart

- <http://pdokviewer.pdok.nl>

Vleermuisprotocol 2021

- <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

Complex 536

Voorgevels van de bebouwing in complex 536. Foto: M.M. Bouwmeester / Ecoresult B.V.

Vogelnestkast in een achtertuin binnen in complex 536. Foto: M.M. Bouwmeester / Ecoresult B.V.

Detail van de achterzijde van een kopgevel in complex 536. De ventilatievoegen bieden vlemuizen toegang tot de spouw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Ruimte tussen de dakgootbetimmering en de gevel in complex 536. Deze biedt toegang tot eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vlemuizen of gierzwaluw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 539

Voorgevels van de bebouwing in complex 539. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Voor gierwaluw, huismus en vleermuizen geschikte ruimtes onder kantpannen binnen complex 539. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Detail van een gevel in complex 539. De open stootvoegen bieden vleermuizen toegang tot de spouw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Ruimte tussen de dakgootbetimmering, kantpannen en de gevel in complex 539. Deze biedt toegang tot eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus of gierzwaluw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 540

Voor vleermuizen geschikte ruimtes onder een wijkende daktrim binnen complex 540. Op deze locatie zijn sporen van vleermuizen aangetroffen. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Achter- en kopgevels van de bebouwing in complex 540 Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Een voor huismus geschikte nestkast aan een achtergevel in complex 540. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Kier tussen de dakoverstek en de gevel in complex 540. Deze biedt toegang tot eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 541

Kop- en voorgevel van de bebouwing in complex 541. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Voor vleermuizen geschikte ruimtes onder de schoorsteenopverkapping en onder de kantpannen binnen complex 541. De ruimte onder de kantpannen is tevens geschikt voor gierzwaluw of huismus. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Detail van een gevel in complex 541. De ventilatievoegen bieden vleermuizen toegang tot de spouw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Vogelnestkast aan een schuur in complex 541. Deze biedt een potentiële nestplaats aan huismus. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 542

Voor- en kopgevels van de bebouwing in complex 542. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Open stootvoegen in een schoorsteen binnen complex 542. Deze bieden toegang tot potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Detail van een gevel in complex 542. De kier achter de dakgoot biedt vleermuizen en vogels toegang tot de ruimte op het dakbeschoot. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Open stootvoeg in de schoorsteen, ruimtes tussen scheefliggende dakpannen, onder de eerste rij dakpannen en tussen de dakgoot en de gevel in complex 542. Deze bieden toegang tot eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus of gierzwaluw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 544

Voor- en kopgevels van de bebouwing in complex 544. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Voor gierwaluw, huismus en vleermuizen geschikte ruimtes onder dakpannen, achter dakgoten en in ventilatievoegen binnen complex 544. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Detail van een gevel van een schuur in complex 544. De ventilatievoegen bieden toegang tot potentiële vlemuisverblijfplaatsen. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Complex 545

Voorgevels van de bebouwing in complex 545. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Voor gierzwaluw, huismus en vleermuizen geschikte ruimtes onder kantpannen, achter dakgoten, onder de eerste rij dakpannen en in ventilatievoegen binnen complex 545. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Detail van een gevel in complex 545. De open stootvoegen bieden vleermuizen toegang tot de spouw. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.

Zowel in de achtergevels als in de schuurtjes in complex 545 bevinden zich ventilatievoegen. Deze bieden toegang tot eventueel aanwezige verblijfplaatsen van vlermuizen. Foto: M.M. Bouwmeester | Ecoresult B.V.